

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1-18-14926/23
Tuzla, 27.06.2023. godine

Na osnovu člana 5. i 29. Zakona o Vladi Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“, br. 17/00, 1/05, 11/06, 13/11 i 15/17), Vlada Tuzlanskog kantona na sjednici održanoj dana 27.06.2023. godine, donosi

ZAKLJUČAK

I

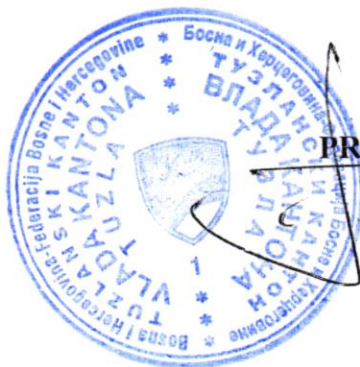
Prihvata se Informacija o stanju turističko-ugostiteljske djelatnosti na području Tuzlanskog kantona u 2022. godini.

II

Informacija iz tačke I ovog Zaključka dostavit će se Skupštini Tuzlanskog kantona na razmatranje.

DOSTAVITI:

- 1 x Skupštini Tuzlanskog kantona**
- 1 x Ministarstvu trgovine, turizma
i saobraćaja**
- 1 x Evidenciji**
- 1 x a/a**



PREMIJER KANTONA

Irfa Halilagić



BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I SAOBRAĆAJA

I N F O R M A C I J A

O STANJU TURISTIČKO-UGOSTITELJSKE DJELATNOSTI NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA U 2022. GODINI

Tuzla, jun 2023. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ	1
UVOD	2
1. TURIZAM U SVIJETU	3
2. KARAKTERISTIKE TURISTIČKIH KRETANJA U BiH I FEDERACIJI BiH.....	4
2.1. BOSNA I HERCEGOVINA	4
2.2. FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE	7
3. STANJE I ANALIZA TURISTIČKE DJELATNOSTI NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA	10
3.1. PUTNIČKE AGENCIJE	10
3.2. SMJEŠTAJNI KAPACITETI	11
3.2. BROJ REGISTRIRANIH TURISTA.....	12
3.3. BROJ OSTVARENIH NOĆENJA	14
4. STANJE I ANALIZA UGOSTITELJSKE DJELATNOSTI NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA	18
4.1. POSLOVNI SUBJEKTI U UGOSTITELJSTVU	18
4.2. ZAPOSLENOST I PLAĆE U UGOSTITELJSTVU	20
ZAKLJUČAK	21

UVOD

Turizam je nekada bio samo za odabrani sloj društva, a danas i u budućnosti pružiti će mnogo i prosječnom čovjeku. Ponuda je sve savremenija te svako ko poželi nešto vidjeti, naučiti, rekreirati se ili se samo dobro odmoriti nailazi na široku paletu ponude. Turizam pripada onoj privrednoj djelatnosti koja privlači investitore, povećava stepen zapošljavanja i ostvaruje profit.

Turizam je brzo rastuća industrija sa rastućim udjelom znanja i visokom dodanom vrijednošću koja doprinosi sveukupnom društvenom razvoju, rastu GDP-a, zaposlenosti i investicija. Svoj uticaj na sveukupni privredni razvoj turizam ostvaruje aktiviranjem ljudskih, prirodnih i materijalnih resursa kroz njihov razvoj, zapošljavanja i poboljšanja platnog bilansa zemlje. Poseban razvojni aspekt turizma ogleda se u eksternim efektima koje turizam ima na niz drugih djelatnosti u ekonomiji i društvu, počevši od proizvodnje hrane i pića, drumskog, željezničkog i avio prometa, razvoja infrastrukture i investicija u destinacijske kapacitete, preko razvoja trgovine i industrije zabave, do pokretanja razvoja financijskih, marketinških i edukacijskih servisa i promjena u ruralnom, prostornom razvoju zemlje, te podizanju blagostanja i životnog standarda zemalja koje promoviraju i podržavaju razvoj turizma.

Tokom proteklih godina turizam je doživljavao kontinuirani rast, te je postao jedan od najbrže rastućih ekonomskih sektora u svijetu. S rastom turističkih kretanja, rasla je i važnost turizma u svijetu i njegov povratni uticaj na destinaciju.

Primarno kroz svoje ekonomske funkcije (multiplikativnu, induktivnu, konverzijsku, funkciju zapošljavanja,...) zatim i kroz sociokulturne (poticanje međukulturalne tolerancije, razmjene znanja), ali i djelovanje na okoliš (doprinos uređenju okoliša, širenje svijesti o zaštiti okoliša), rast turizma djelovao je na razvoj pojedinih destinacija.

Procesi kao što su globalizacija i liberalizacija društva, značajniji napreci u tehnologiji te svima dostupni komunikacijski sistemi i razvoj raznih komunikacijskih kanala, uticali su na sveopće promjene u društvu i gospodarstvu, pa tako i na turizam.

Zahvaljujući svojim prirodnim ljepotama, ekološkoj i klimatskoj raznovrsnosti, bogastvu kulturno-historijskog naslijeđa i blizini velikih međunarodnih tržišta prostor Tuzlanskog kantona ima značajne resurse za razvoj turističke djelatnosti. Zbog toga je razvoj turizma od izuzetnog značaja kako za ukupnu privredu Tuzlanskog kantona, tako i za poticanje održivog razvoja u nerazvijenim i manje razvijenim dijelovima Kantona.

1. TURIZAM U SVIJETU

Prije pandemije, putovanja i turizam (uključujući njegove direktne, indirektne i inducirane utjecaje) činili su 1 od 5 novih radnih mjesta širom svijeta stvorenih tokom 2014-2019.godine, 10,3% svih radnih mjesta (334 miliona) i 10,4% globalnih BDP (10 triliona \$) u 2019.godini.

U međuvremenu, potrošnja međunarodnih posetilaca iznosila je 1,9 biliona \$ u 2019. godini.

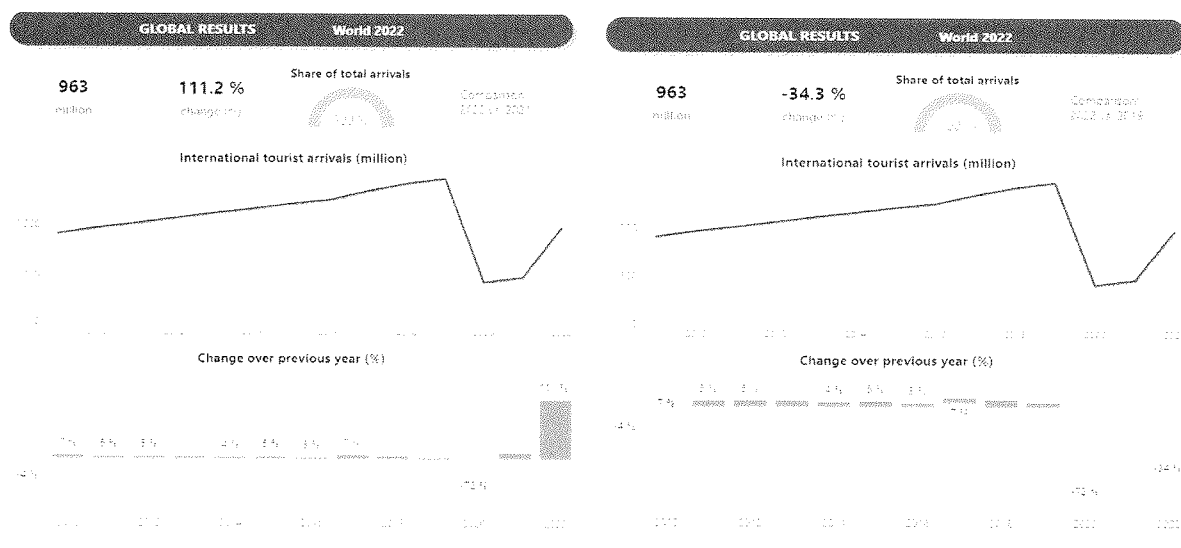
Najnovije godišnje istraživanje WTTC-a pokazuje:

u 2022. godini, sektor putovanja i turizma doprinio je sa 7,6% globalnom BDP-u; povećanje od 22% u odnosu na 2021. i samo 23% ispod nivoa iz 2019. godine.

U 2022. godini bilo je 22 miliona novih radnih mjesta, što predstavlja povećanje od 7,9% u odnosu na 2021. godinu i samo 11,4% manje od 2019. godine.

Potrošnja domaćih posetilaca porasla je za 20,4% u 2022. godini, samo 14,1% ispod 2019.

Potrošnja međunarodnih posjetitelja porasla je za 81,9% u 2022. godini, ali i dalje 40,4% zaostaje za brojkama iz 2019. godine.



2. KARAKTERISTIKE TURISTIČKIH KRETANJA U BiH I FEDERACIJI BiH

2.1. BOSNA I HERCEGOVINA

Statistički gledano, praćenje turističkih kretanja u našoj zemlji vrši se kroz praćenje broja posjeta, odnosno dolazaka koji su evidentirani od strane ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge smještaja i broja ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista, te evidentiranje iz kojih zemalja dolaze inostrani turisti, što u velikoj mjeri umanjuje učešće turističke djelatnosti u praćenju sveukupnih privrednih trendova u našoj zemlji.

Neophodno je naglasiti i pokušaj da se ostvarena noćenja evidentiraju kroz vrstu ugostiteljskih objekata (banjski, planinski i druge vrste objekata) koji pružaju uslugu smještaja, međutim ta podjela ne odgovara zakonskoj regulative u većem dijelu zemlje (zakonska regulativa u FBiH poznaje podjelu na hotele, kampove i druge vrste smještaja).

Što se tiče statističkog praćenja, zasnovanog na gore navedenoj metodologiji, a na osnovu prethodnih podataka Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, tokom 2022.godine, u BiH je zabilježen povećanje broj dolazaka od 52,46% u odnosu na 2021.godinu, što je ohrabrujući pokazatelj i na osnovu njega može se konstatovati da se turizam krupnim koracima oporavlja od posljedica prouzrokovanim pandemijom virusa Covid 19, ali ipak smo još uvijek ispod rezultata ostvarenih u 2019.godine. Ukupan broj evidentiranih dolazaka u BiH je manji za 10,78% u odnosu na 2019.godinu.

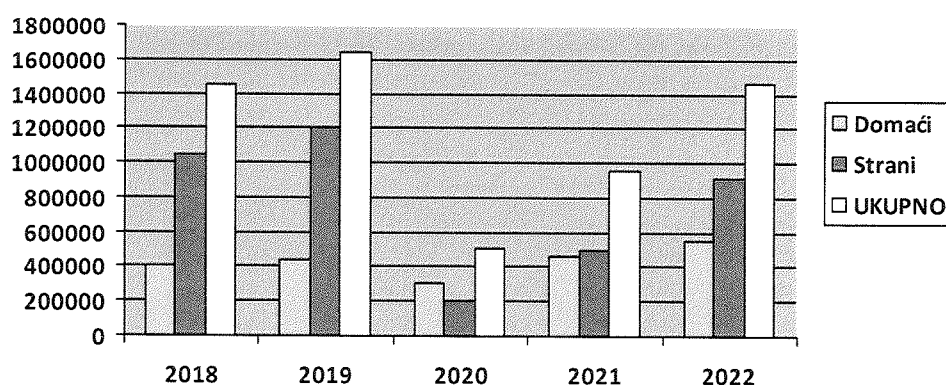
U odnosu na 2019.godinu broj domaćih turista nastavlja sa trendom rasta i pokazuje da se domaći posjetioци sve više okreću domaćim destinacijama.

Evidentirani dolasci domaćih turista bilježe rast od 20,26%, u odnosu na 2021.godinu, odnosno 25,67% u odnosu na 2019.godinu i najveći je u posljednjih pet godina.

Nažalost kod inostranih posjetilaca smo još uvijek ispod rezultata ostvarenih u pred pandemijskoj godini, iako i oporavak ovog segmenta turističkih kretanja ide iznad očekivanog. Zabilježeno je povećanje broja dolazaka inostranih turista od 82,43%, ali je taj broj ipak za 24,26% manji u odnosu na broj dolazaka u 2019.godini. Za očekivati je da će 2023.godina biti godina potpunog oporavka i da će se rezultati, ostvareni tokom 2019.godine, premašiti u svakom pogledu.

	2018	2019	% 19/18	2020	% 20/19	2021	% 21/20	2022	% 22/21
Domaći	404.900	442.982	9,41	304.038	-31,36	462.909	52,25	556.690	20,26
Strani	1.042.669	1.198.219	14,92	196.878	-83,57	497.474	152,68	907.526	82,43
UKUPNO	1.447.569	1.641.201	13,38	498.090	-69,65	960.383	92,81	1.464.216	52,46

Tabela 1: Broj turista u BiH



Grafikon 1: Grafički prikaz broja turista u BiH

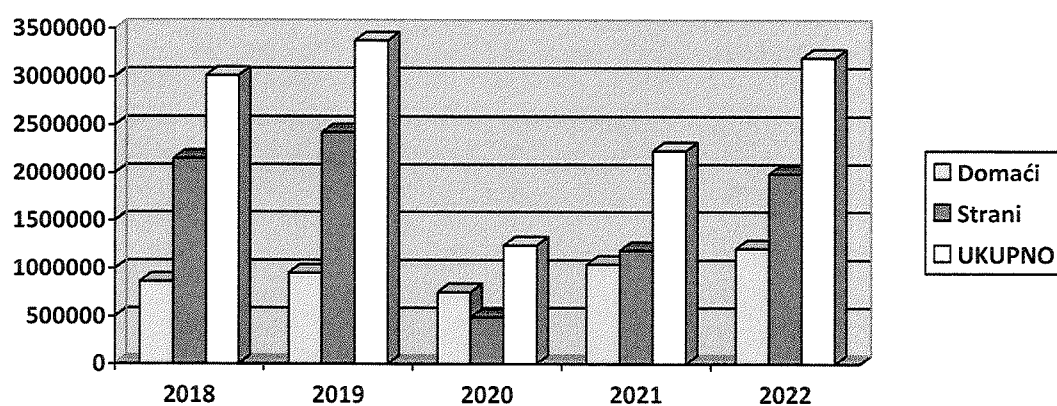
I broj ostvarenih noćenja u BiH, kao i rast broja dolazaka, ima rastući trend. Tokom 2022. godine zabilježen je rast broja noćenja od 43,20%, u odnosu na 2021.godinu, iako je ukupan broj noćenja još uvijek manji za 5,33% u odnosu na 2019.godinu.

Broj noćenja koje su ostvarili domaći turisti je veći za 26,63% u odnosu na 2019.godinu, dok je broj ostvarenih noćenja inostranih turista manji za 17,92% u odnosu na 2019.godinu.

U nastavku informacije, tabelarno i grafički, prikazan je broj ostvarenih noćenja na prostorima Bosne i Hercegovine, sa podacima koji se odnose na domaće i strane turiste koji su ostvarili noćenja u ugostiteljskim objektima za smještaj.

Tabela 2: Broj noćenja u BiH

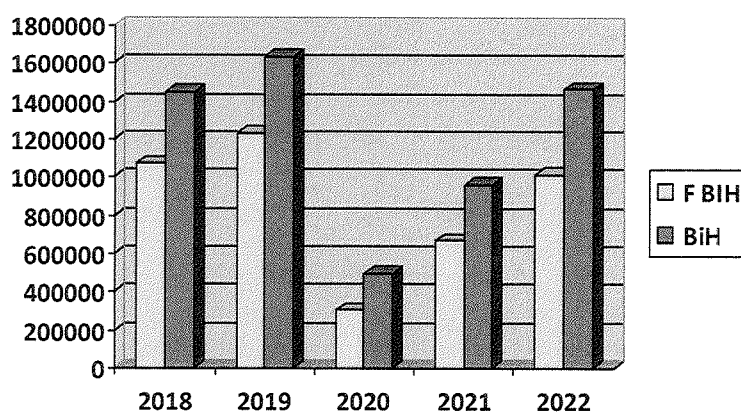
	2018	2019	% 19/18	2020	% 20/19	2021	% 21/20	2022	% 22/21
Domaći	863.150	953.933	10,52	752.947	-21,07	1.043.146	38,54	1.208.002	15,80
Strani	2.147.810	2.420.519	12,70	489.224	-79,79	1.187.774	142,79	1.986.679	67,26
UKUPNO	3.012.038	3.374.452	12,03	1.242.171	-63,19	2.230.920	79,60	3.194.681	43,20



Grafikon 2: Grafički prikaz broja noćenja u BiH

2.2. FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Federacija Bosne i Hercegovine sa brojem dolazaka ostvarenih u 2022. godini u ukupnom broju dolazaka u Bosnu i Hercegovinu učestvuje sa 69,05%, što je u odnosu na 2021. godinu neznatno više (0,78%).



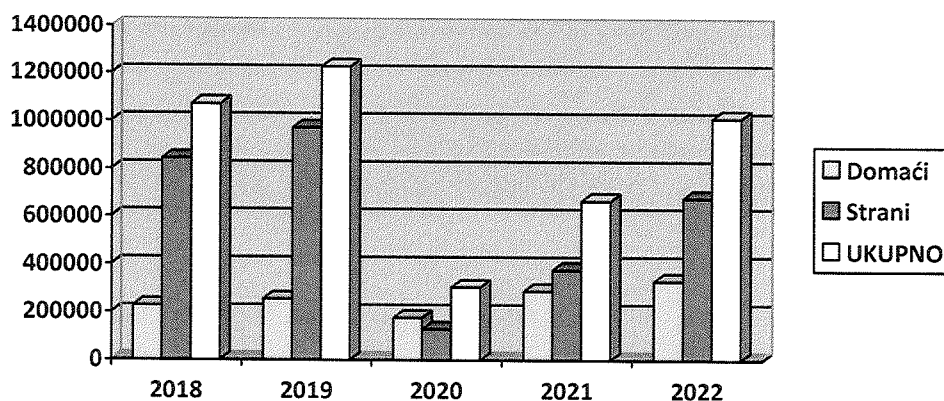
Grafikon 3: Učešće F BiH u ukupnom broju dolazaka u BiH

Posmatrajući turistička kretanja kroz broj dolazaka turista može se konstatovati da Federacija Bosne i Hercegovine ima nešto izraženiji trend rasta nego što je na nivou države BiH. Zabilježeno je povećanje broja dolazaka od 54,19% više u odnosu na 2021. godinu, ali je to još uvijek 18,08% manje u odnosu na 2019. godinu.

	2018	2019	% 19/18	2020	% 20/19	2021	% 21/20	2022	% 22/21
Domaći	228.108	255.606	12,05	176.996	-30,75	288.589	63,05	332.594	15,25
Strani	842.989	971.369	15,23	128.894	-86,73	378.109	193,35	678.433	79,43
UKUPNO	1.066.845	1.234.217	15,69	305.890	-75,22	655.687	114,35	1.011.027	54,19

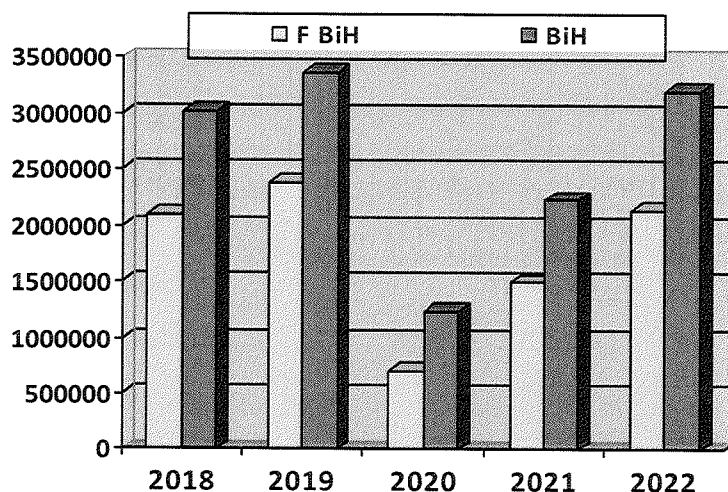
Tabela 3: Broj dolazaka u F BiH

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Mjesečni statistički pregledi F BiH



Grafikon 4: Prikaz broja dolazaka domaćih i stranih turista u F BiH

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da se trend rasta broja dolazaka turista u Federaciji Bosne i Hercegovine kreće povoljnijom putanjom nego isti trendovi na nivou države, jasnije je izražen trend rasta inostranih dolazaka. Rast broja dolazaka inostranih turista, u odnosu na 2021.godinu veći je za 79,43%, ali je ipak za 30,15% manji u odnosu na predpandemijsku godinu.



Grafikon 5: Učešće F BiH u ukupnom broju noćenja u BiH

Udio broja noćenja u Federaciji Bosne i Hercegovine u odnosu na ukupni broj noćenja u Bosni i Hercegovini je 66,86%, što je za 0,21% manje nego 2021.godine.

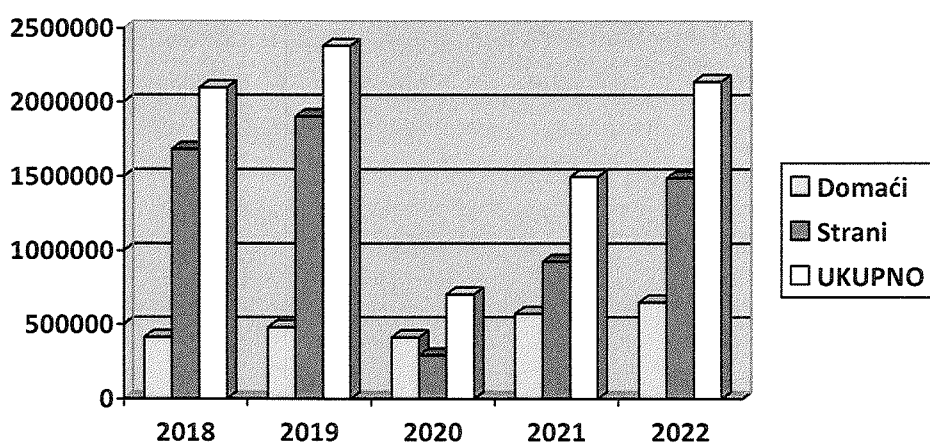
Ukupni broj noćenja koje su ostvarili posjetioci na nivou Federacije Bosne i Hercegovine u 2021.godini pokazuje nešto manji trend rasta nego što je na nivou države.

U odnosu na 2021 godinu broj noćenja u Federaciji Bosne i Hercegovine je veći za 42,76%. Trend rasta broja noćenja znatno je izraženiji kod inostranih posjetilaca, i iznosi 60,83% više noćenja stranih gostiju, u odnosu na 2021.godinu, ali je to ipak manje za 21,78% u odnosu na 2019.godinu. Domaći posjetioci su, na prostorima Federacije Bosne i Hercegovine ostvarili 13,52% više noćenja u odnosu na 2021.godinu, i 35,60% više u odnosu na 2019.godinu, što je donekle ublažilo ovu nepovoljnu statističku sliku.

	2018	2019	% 19/18	2020	% 20/19	2021	% 21/20	2022	% 22/21
Domaći	413.282	478.496	15,78	413.130	-13,66	571.570	38,35	648.840	13,52
Strani	1.682.235	1.901.205	13,02	290.522	-84,72	924.660	218,28	1.487.150	60,83
UKUPNO	2.095.517	2.379.701	13,56	703.652	-70,43	1.496.230	112,64	2.135.990	42,76

Tabela 4: Broj ostvarenih noćenja u F BiH

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Mjesečni statistički pregledi F BiH



Grafikon 6: Prikaz broja noćenja domaćih i stranih turista u F BiH

3. STANJE I ANALIZA TURISTIČKE DJELATNOSTI NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA

3.1. PUTNIČKE AGENCIJE

Tokom 2021.godine na prostorima Tuzlanskog kantona svoju djelatnost je obavljalo 28 putničkih agencija, koje su posjedovale Licencu za organizovanje turističkih putovanja, izdatu u skladu sa odredbama Zakona o turističkoj djelatnosti.

Teritorijalna rasprostranjenost putničkih agencija i poslovnica je:

Grad Tuzla	9
Grad Gradačac	4
Grad Živinice	4
Grad Srebrenik	5
Grad Gračanica	2
Općina Lukavac	2
Općina Banovići	1
Općina Čelić	1

U putničkim agencijama na prostoru Tuzlanskog kantona bilo je uposleno 55 zaposlenika što je 8,51% od ukupnog broja uposlenih u putničkim agencijama na nivou Federacije Bosne i Hercegovine.

Putničke agencije na prostorima Tuzlanskog kantona uglavnom su okrenute ka outcoming putovanjima, odnosno organizovanju izleta, ljetovanja i slično za stanovništvo Tuzlanskog kantona na nekim popularnim destinacijama, kako u BiH, regiji, tako i na značajnijim svjetskim turističkim destinacijama.

Jedna od turističkih agencija sa područja Tuzlanskog kantona, PA Golden tours, svojim aktivnostima, direktno doprinosi uspješnosti Međunarodnog aerodroma u Tuzli, jer tokom ljetnje turističke sezone organizuje direktne čarter letove na relaciji Tuzla- Antalya (Turska), ali i u ovom slučaju radi se o odlasku naših građana na neke druge svjetske destinacije.

Još uvijek nisu značajnije izražene aktivnosti putničkih agencija na incoming putovanjima, odnosno još uvijek ne možemo reći da domaće putničke agencije u svojim programima nude Tuzlanski kanton kao turističku destinaciju, odnosno turističke aranžmane koji su bazirani na turističkoj ponudi Tuzlanskog kantona.

3.2. SMJEŠTAJNI KAPACITETI

Na području Tuzlanskog kantona, smještajni kapaciteti, koji su prošli zakonsku proceduru utvrđivanja minimalnih uslova i kategorizaciju te tako ispunili osnovne uslove za rad, nalaze se na području općina Banovići, Kalesija, Kladanj i Lukavac, te gradova Gračanica, Gradačac, Srebrenik, Tuzla i Živinice. Nažalost još uvijek, na području općina Sapna, Teočak, Čelić i Dobož Istok nemamo registrovanih smještajnih kapaciteta iako su intezivirane aktivnosti da na području ovih lokalnih samouprava počnu djelovati seoska domaćinstva, koja bi kroz svoju djelatnost pružala i usluge smještaja.

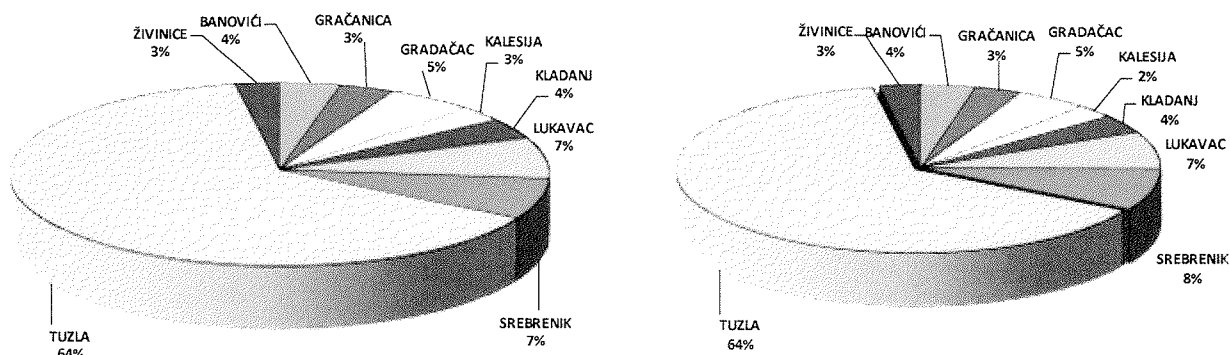
Posjetiocima Tuzlanskog kantona je tokom 2022.godine, shodno evidenciji Ministarstva trgovine, turizma i saobraćaja, a na osnovu informacija dobijenih od strane smještajnih objekata, na raspolaganju je bilo **1.634** ležaja raspoređen u **787** smještajnih jedinica (soba).

Disperziju smještajnih kapaciteta, u nastavku ove informacije dajemo kroz tabelarni i grafički prikaz:

	Banovići	Gračanica	Gradačac	Kalesija	Kladanj	Lukavac	Srebrenik	Tuzla	Živinice
Sobe	30	27	42	22	30	57	56	501	22
Ležaji	60	52	78	43	60	119	131	1045	46

Tabela 5: Broj soba i ležaja po općinama TK

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da Grad Tuzla raspolaže sa 64% smještajnih kapaciteta izraženih u broju soba, odnosno isto toliko smještajnih kapaciteta izraženih u broju ležaja na području Tuzlanskog kantona.



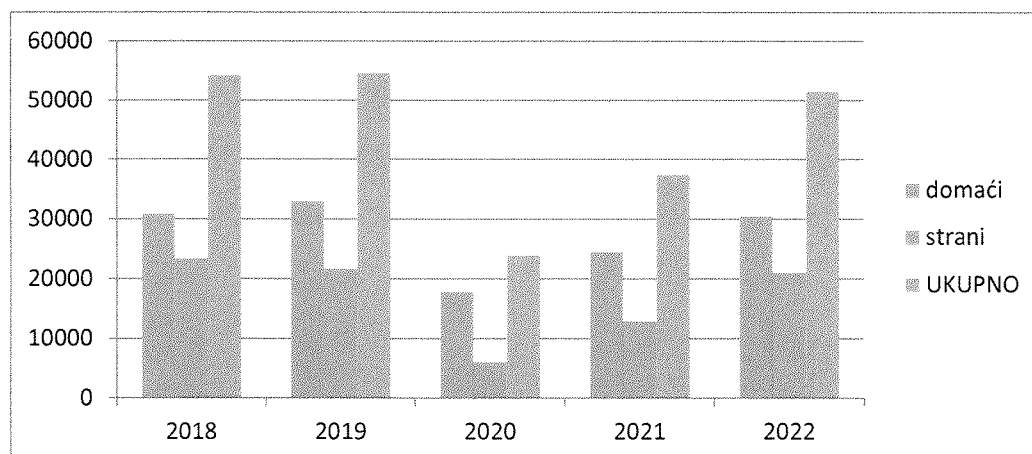
Grafikoni 7 i 8: Grafički prikaz učešća općina TK u ukupnom broju soba i ležaja

3.3. BROJ REGISTRIRANIH TURISTA

Turizam Tuzlanskog kantona, poslije pandemije koja je veoma loše uticala na do tada izražene uzlazne trendove, pokazuje znakove značajnog oporavka, i očekujemo da će 2023.godina biti godina potpunog oporavka. Tokom 2022.godine broj registrovanih posjetitelja u smještajnim objektima Tuzlanskog kantona veći je za 37,73% u odnosu na 2021.godinu, ali u odnosu na 2019.godinu je još uvijek manji za 5,67%. Ono što posebno treba istaći je činjenica da je broj inostranih posjetitelja povećan za 62,80%, i broj inostranih posjetitelja se približio njihovom broju u 2019.godini. Manji je za 3%, dok je broj domaćih posjetitelja manji za 7,43%.

	2018	2019	% 19/18	2020	% 20/19	2021	% 21/20	2022	% 22/21
Domaći	30.881	32.980	6,80	17.871	-45,81	24.523	37,22	30.531	24,5
Strani	23.497	21.735	-7,50	6.120	-71,84	12.950	111,60	21.082	62,8
UKUPNO	54.378	54.715	0,60	23.991	-56,15	37.473	56,20	51.613	37,73

Tabela 6: Broj dolazaka turista na područje TK



Grafikon 9: Prikaz broja dolazaka turista na područje TK

Broj turista koji su koristili usluge smještaja na području Tuzlanskog kantona predstavlja 3,52% od ukupnog broja registriranih dolazaka u Bosni i Hercegovini, odnosno 5,11% od ukupnog broja registriranih dolazaka u Federaciji Bosne i Hercegovine i u oba slučaja bilježi se smanjenje učešća Tuzlanskog kantona u sveukupnim turističkim kretanjima na nacionalnom nivou.

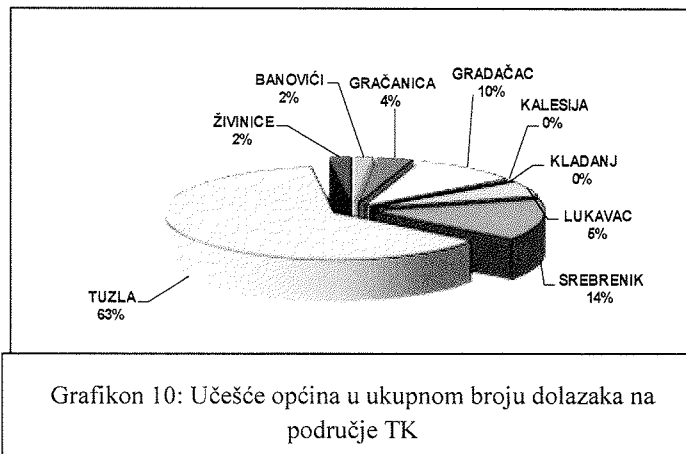
2022					
	BiH	F BiH	TK	TK/BiH (%)	TK/FBiH (%)
Domaći	556.690	332.594	30.531	5,48	9,2
Strani	907.526	678.433	21.082	2,32	3,11
UKUPNO	1.464.216	1.011.027	51.613	3,52	5,11

Tabela 7: Odnos broja turista na TK u odnosu na F BiH i BiH

Najveći broj od ukupnog broja registriranih dolazaka evidentirano je u smještajnim objektima na području Grada Tuzla, tačnije 63%, 14% dolazaka evidentirano je u Gradu Srebreniku, dok je u Gradu Gradačcu evidentirano 10% dolazaka, Lukavcu 5%, Gradu Gračanici 4%, Gradu Živinicama i Banovićima po 2%, Kalesiji i Kladnju ispod 1% od ukupnog broja turista.

Tabela 8: Broj turista po općinama TK

	Broj turista		
	domaći	inostrani	UKUPNO
BANOVIĆI	760	153	913
GRAČANICA	678	1.112	1.790
GRADAČAC	5.092	68	5.160
KALESIJA	161	11	172
KLADANJ	68	14	82
LUKAVAC	1.025	1.698	2.723
SREBRENİK	3.463	3.832	7.295
TUZLA	18.344	14.020	32.364
ŽIVINICE	940	174	1.114
UKUPNO:	30.531	21.082	51.613



Grafikon 10: Učešće općina u ukupnom broju dolazaka na područje TK

3.4. BROJ OSTVARENIH NOĆENJA

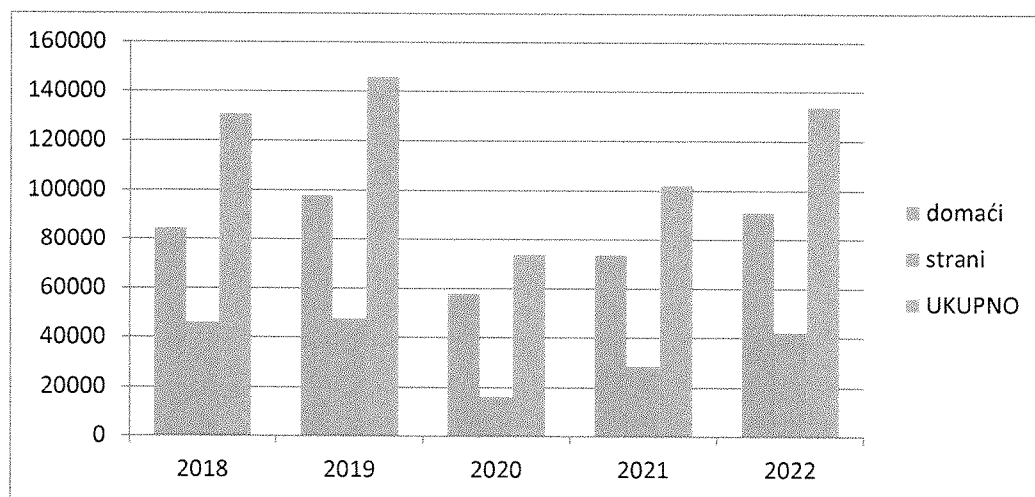
U smještajnim objektima na prostoru Tuzlanskog kantona tokom 2022. godine ostvareno je 134.022 noćenja što je za 30,7% više ostvarenih noćenja nego u 2021. godini, ali je taj broj manji za 8,27% od broja ostvarenih noćenja u 2019.godini.

Broj noćenja domaćih posjetilaca bilježi rast od 23,80%, dok broj noćenja stranih posjetilaca bilježi rast od 48,49%.

Ohrabruje činjenica da oporavak teče i brže od očekivanog i da bi već u 2023.godini mogli očekivati rezultate na nivou 2019.godine, bez obzira na globalnu ekonomsku krizu i ratna dešavanja na evropskom tlu.

	2018	2019	% 18/19	2020	% 20/19	2021	% 21/20	2022	% 22/21
Domaći	84.770	98.249	15,90	58.049	-40,92	73.913	27,33	91.507	23,80
Strani	46.243	47.858	3,50	16.229	-66,10	28.631	76,42	42.515	48,49
UKUPNO	131.013	146.107	11,52	74.278	-49,16	102.544	38,05	134.022	30,7

Tabela 9: Broj noćenja na području TK



Grafikon 11: Prikaz broja noćenja na području TK

U odnosu na ostvareni broj noćenja u Bosni i Hercegovini i Federaciji Bosne i Hercegovine učešće broja noćenja ostvarenih na prostorima Tuzlanskog kantona je 4,20% u odnosu na broj noćenja u BiH, odnosno 6,27% u odnosu na Federaciju Bosne i Hercegovine.

Nažalost, učešće Tuzlanskog kantona u ukupnim turističkim kretanjima, izraženim kroz ostvarena noćenja, na prostoru BiH i Federacije Bosne i Hercegovine se smanjilo u odnosu na prethodnu godinu i na turističkim djelatnicima na prostoru Tuzlanskog kantona je zadatak da se ulože značajniji naponi kako bi se ovo učešće ponovo pokazalo uzlazni rast.

2022					
	BiH	F BiH	TK	TK/BiH %	TK/FBiH %
Domaći	1.208.002	648.840	91.507	7,58	14,10
Strani	1.986.679	1.487.150	42.515	2,14	2,86
UKUPNO	3.194.681	2.135.990	134.022	4,2	6,27

Tabela 10: Odnos broja noćenja na TK u odnosu na F BiH i BiH

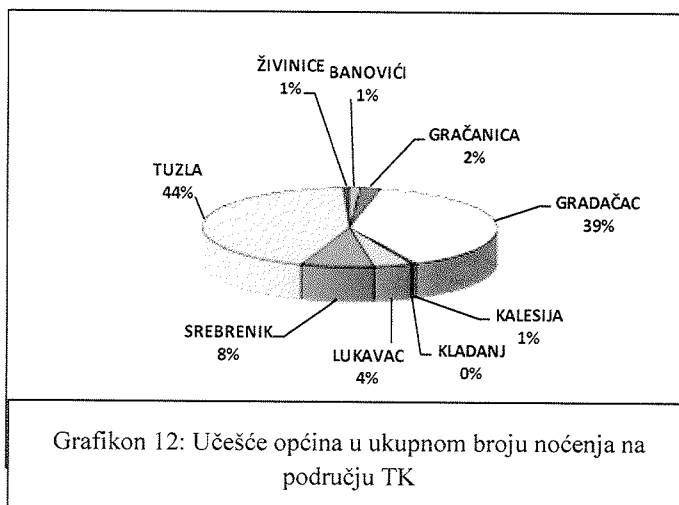
Od ukupnog broja noćenja, ostvarenih na području Tuzlanskog kantona, 44% noćenja je ostvareno u smještajnim objektima koji se nalaze na području Grada Tuzla.

U Gradu Gradačcu ostvareno je 39% od ukupnog broja noćenja na području Tuzlanskog kantona, uključujući tu i noćenja ostvarena u banjskom lječilištu koja se odnose na aspekt zdravstvenog turizma.

Slijedi Grad Srebrenik sa 8% ostvarenih noćenja, te općina Lukavac sa 4% ostvarenih noćenja, Grad Gračanica sa 2%, dok općina Banovići, općina Kalesija, i Grad Živinice učestvuju sa po 1% u ukupnom broju ostvarenih noćenja na prostoru Tuzlanskog kantona, dok općina Kladanj učestvuje sa ispod 0,50% u ukupnom broju ostvarenih noćenja na području Tuzlanskog kantona.

Tabela 11: Broj noćenja po općinama TK

	Broj noćenja		
	domaći	inostrani	UKUPNO
BANOVIĆI	1.204	291	1.495
GRAČANICA	1.076	1.964	3.040
GRADAČAC	52.158	258	52.416
KALESIJA	420	99	519
KLADANJ	254	20	274
LUKAVAC	1.615	4.033	5.648



SREBRENİK	4.384	6.416	10.800
TUZLA	29.697	29.124	58.821
ŽIVINICE	699	310	1.009
UKUPNO:	91.507	42.515	134.022

Prosječan stepen iskorištenosti smještajnih kapaciteta možemo posmatrati sa dva aspekta: u odnosu na raspoloživi ukupni broj ležaja i u odnosu na raspoloživi broj soba.

Shodno ukupnom broju raspoloživih ležaja u smještajnim objektima, čiji je rad pratilo Ministarstvo trgovine, turizma i saobraćaja, prosječan stepen iskorištenosti smještajnih kapaciteta u 2022. godini iznosio je **22,78%** dok je, sa aspekta raspoloživog broja soba, isti pokazatelj iznosio **47,30%**.

Prosječna dužina boravka turista za područje Tuzlanskog kantona iskazana u broju dana, za 2022. godinu, iznosi **2,60** dana.

Tokom 2022. godine, najveći broj posjetilaca u našim smještajnim objektima zabilježen je iz Republike Hrvatske, Srbije, Njemačke. Značajnije posjete su zabilježene i iz: Slovenije, Austrije, Turske, Švicarske, Švedske, Mađarske i SAD.

4. STANJE I ANALIZA UGOSTITELJSKE DJELATNOSTI NA PODRUČJU TUZLANSKOG KANTONA

4.1. POSLOVNI SUBJEKTI U UGOSTITELJSTVU

Shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku, na području Tuzlanskog kantona je sa 31.12.2022. godine bilo registrovano 2.231 poslovnih subjekata koji su, shodno klasifikaciji djelatnosti u BiH, razvrstani u djelatnost 55-smještaj i 56-djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića, odnosno pružanje usluga u ugostiteljstvu, što je za 0,3% više poslovnih subjekata nego u 2021.godini.

U ukupnom broju registriranih poslovnih subjekata na području Tuzlanskog kantona područje I-Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) učestvuje sa 8,13%.

Tabela 12: Registrirani poslovni subjekti na području TK

	Registrirani poslovni subjekti na području TK	Područje I-Djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane	Index %
Osnovne pravne osobe	10.180	199	1,95
Jedinice u sastavu	6.254	412	6,59
Obrt	11.237	1.620	14,42
Ukupno	27.438	2.231	8,13

U odnosu na 2021. godinu, došlo je do blagog povećanja broja poslovnih subjekata u oblasti ugostiteljstva i hotelijerstva. Broj pravnih osoba je povećan za 5, broj poslovnih jedinica u sastavu je takođe povećan, povećan je za 14 poslovnih jedinica, dok se broj obrta smanjio za 11.

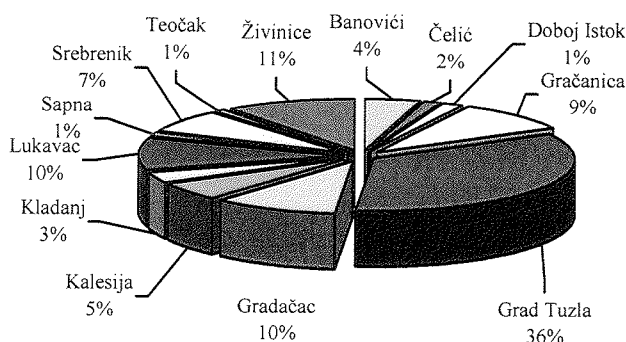
U ukupnom broju registrovanih poslovnih subjekata iz oblasti hotelijerstva i ugostiteljstva na području Tuzlanskog kantona, 8,92% su osnovna pravna lica, 18,47% su poslovne jedinice u okviru pravnih lica, a 72,61% registrovanih privrednih subjekata iz oblasti ugostiteljstva su obrti.

Tabela 13: Vrste poslovnih subjekata u području I

	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%
Hotelierstvo i ugostiteljstvo	2.302	100	2.282	100	2.250	100	2.223	100	2.231	100
Pravna lica	170	7,38	177	7,76	187	8,31	194	8,73	199	8,92
Broj jedinica u sastavu	381	16,55	388	17,00	382	16,98	398	17,90	412	18,47
Obrt	1.751	76,06	1.717	75,24	1.681	74,71	1.631	73,37	1.620	72,61

	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	UKUPNO
Banovići	3	16	79	98
Čelić	2	4	28	34
Doboj Istok	1	5	27	33
Gračanica	9	30	171	210
Tuzla	98	151	522	771
Gradačac	12	45	167	224
Kalesija	10	26	86	122
Kladanj	3	8	66	77
Lukavac	16	26	180	222
Sapna	4	4	16	24
Srebrenik	18	50	95	163
Teočak	-	4	13	17
Živinice	23	43	170	236

Najveći broj poslovnih subjekata iz oblasti hotelijerstva i ugostiteljstva registriran je na području Grada Tuzla, 36% od ukupnog broja registriranih objekata, u Živinicama 11%, Lukavcu i Gradačcu po 10%, Gračanici 9%, Srebreniku 7%, Kalesiji 5%, Banovićima 4%, Kladnju 3%, Čeliću 2%, Doboj Istoku, Sapni i Teočaku po 1,00% ukupno registriranih poslovnih subjekata.



Grafikon 13: Učešće pojedinih općina u ukupnom broju poslovnih subjekata iz turizma i ugostiteljstva

Tabela 14: Broj poslovnih subjekata po općinama TK

4.2. ZAPOSLENOST I PLAĆE U UGOSTITELJSTVU

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u djelatnosti pružanja smještaja te pripremi i usluživanju hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo), na području Tuzlanskog kantona, u 2022. godini bilo je zaposleno 3.563 uposlenika, što je za 6,10% više u odnosu na 2021. godinu i čini 3,52 % ukupne zaposlenosti na području Tuzlanskog kantona.

Uzimajući u obzir broj uposlenih u 2022.godini, na području Tuzlanskog kantona, može se konstatovati da je broj uposlenih, u odnosu na 2019.godinu porastao za 4,18%.

U odnosu na broj uposlenih na nivou Federacije Bosne i Hercegovine u oblasti turizma i ugostiteljstva (26.187 uposlenih), broj uposlenih na području Tuzlanskog kantona predstavlja 13,61% od ukupnog broja zaposlenih.

Tabela 15: Prosječan broj zaposlenih u ugostiteljstvu u odnosu na ukupan broj zaposlenih u TK

Ø broj zaposlenih	2018	%	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%
Ukupno TK	96.461	100	99.067	100	97.863	100	99.589	100	101.192	100
Ugostiteljstvo	3.340	3,46	3.420	3,45	3.158	3,23	3.358	3,37	3.563	3,52

Ukoliko se uzme u obzir broj registrovanih poslovnih subjekata dolazimo do podatka da po objektu imamo uposleno 1,6 radnika, što je neznatno povoljnije u odnosu na 2021.godinu, ali ipak ne možemo biti zadovoljni ovakvim odnosom. Ako imamo u vidu da je ova djelatnost radno intenzivna, te dužinu radnog vremena ovih objekata, dolazimo do zaključka da je u ovoj djelatnosti veoma intenzivan rad “na crno”, odnosno da je ova djelatnost jedan od glavnih motora “sive” ekonomije. To smo više puta kroz informacije o stanju turističko-ugostiteljske djelatnosti isticali kao jedan od najvećih problema.

Neto plaće uposlenih u ovom sektoru su najniže plaće u Tuzlanskom kantonu što se posljedično odražava i na kvalitet pružanja usluga. Prosječna neto plata, za XII 2022.godine u ovom sektoru iznosila je 683 KM, što je u odnosu na 2021 godinu, povećanje od 31,1%.

Ø plata	2018	2019	2020	2021	2022
Ugostiteljstvo	548 KM	511 KM	527 KM	521 KM	683 KM

Tabela 16: Prosječna neto plata zaposlenih u ugostiteljstvu na području TK

ZAKLJUČAK

Zahvaljujući brojnim turističkim atrakcijama, raznovrsnosti turističke ponude, postojanju aerodroma na području Kantona, ali i solidnoj cestovnoj povezanosti sa regijom, stvorene su pretpostavke za progresivniji razvoj turizma u funkciji ukupnog ekonomskog razvoja Tuzlanskog kantona, što nam pokazuju i rezultati ostvareni u proteklom periodu, za koje vjerujemo da će tokom 2023.godine biti i daleko bolji, te da ćemo konačno dostići i prestići rezultate ostvarene u 2019.godini.

Kako bi se planski usmjeravo razvoj turizma, neophodno je raditi na unapređenju zakonodavnog okvira i turističkih statistika kao osnovne poluge razvoja ove oblasti. Poseban značaj ima unapređenje regulatornog okvira koji će olakšati rad turističkih radnika i poslovnih subjekata u turizmu, a ujedno potaknuti turističke poduzetnike u sivoj zoni za formalnu registraciju poslovanja.

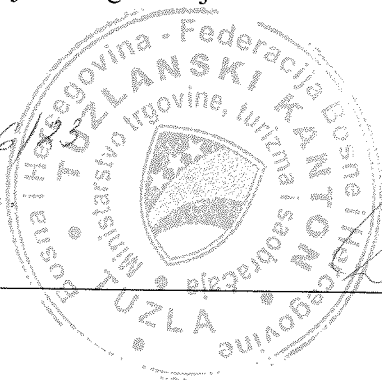
Uz to, neophodno je kreirati programe podrške za privatni i javni sektor u oblasti turizma, prije svega za postojeće i potencijalne poduzetnike i poslovne subjekte u oblasti hotelijerstva i ugostiteljstva ali i jačati javno-privatnu saradnju te podržati javni sektor u jačanju kapaciteta za pružanje kvalitetnih javnih usluga u oblasti turizma.

S ciljem razvoja različitih oblika turizma, u okviru turističke ponude neophodno je unapređenje i izgradnja turističke infrastrukture uz opremanje turističkih atrakcija prikladnim objektima turističke ponude te izrada promo-materijala i realizacija kampanja sa ciljem promocije i brendiranja Tuzlanskog kantona kao poželjne turističke destinacije (promocija putem internet stranica, online prezentacija, organizacija stručnih predavanja i izložbi i sl.).

U svemu navedenom, turistički proizvodi, a uz njih i smještajni kapaciteti – trebaju biti jasno osmišljeni, moderno uređeni i prezentovani te strateški komunicirani koristeći dostupne kanale u cilju motiviranja dolaska turista ali i produžetka boravka na području Kantona.

Da bi se sve ovo ostvarilo bilo bi neophodno što prije usvojiti predloženi Nacrt Strategije razvoja turizma na području Tuzlanskog kantona, koji je usvojen od strane Vlade Tuzlanskog kantona i prosljeđen u skupštinsku proceduru, ali i budžete u narednim godinama planirati u skladu sa finansijskim okvirom predviđenim Strategijom. To je pretpostavka za ostvarivanje vizije razvoja turizma Tuzlanskog kantona koja je definisana kroz dva strateška cilja uz pet prioriteta operacionaliziranih kroz 10 mjera – od kojih je 6 novih mjera dok su 4 mjere preuzete iz Strategije razvoja Tuzlanskog kantona za period 2021–2027. godine. Samo tako bi u narednom period mogli očekivati značajnije i dugoročnije iskorake u razvoju turističke djelatnosti na području Tuzlanskog kantona.

Broj: 05/11-18-014926/18
Tuzla: 21. 06. 2023. g.



MINISTAR:

Denis Bećirović